

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

філологічний факультет

Кафедра зарубіжної літератури та теорії літератури

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Декан
філологічного факультету
проф. Бунчук Б. І.
«31» серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА
навчальної дисципліни

ЛІТЕРАТУРА АФРИКАНСЬКОГО КОНТИНЕНТУ
(вибіркова)

Освітньо-наукова програма	Філологія
Спеціальність	035 Філологія
Кваліфікація	доктор філософії (PhD)
Галузь знань	03 Гуманітарні науки
Рівень вищої освіти	третій освітньо-науковий
Факультет	філологічний
Мова навчання	українська

Чернівці, 2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Література африканського континенту» складена відповідно до вимог її змісту (Ліцензійні умови провадження освітньої діяльності) та відповідає освітньо-науковій програмі «Філологія» підготовки здобувачів третього (освітньо-наукового) рівня вищої освіти – доктора філософії (PhD) – спеціальності 035 Філологія.

Розробник: Ісапчук Юлія Вікторівна – кандидат філологічних наук, асистент кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.

Затверджено на засіданні кафедри зарубіжної літератури та теорії літератури.
Протокол № 1 від «30» серпня 2022 року.

Завідувач кафедри О.З. (Ольга ЧЕРВІНСЬКА)

Схвалено методичною радою філологічного факультету.
Протокол № 2 від «5» вересня 2022 року.

Голова методичної ради факультету А.А. (Алла АНТОФІЙЧУК)

© Ісапчук Ю. В., 2022

© Чернівецький національний університет
імені Юрія Федьковича, 2022

1. Мета навчальної дисципліни:

Мета викладання дисципліни полягає у поглибленому знайомстві аспірантів/ок зі специфікою культурно-історичного та соціально-політичного контексту країн Африки, у формуванні культурної самосвідомості народів цього материка, у виявленні особливостей естетичного і духовного впливу європейської культури на формування власної словесності, в акцентуванні поєднання фольклорно-міфологічного й епічного начал в одне естетичне ціле, в детальному вивченні творчості провідних представників Північної та Тропічної Африки.

2. Завдання

Відповідно до поставленої мети випливають конкретні завдання зазначеного навчального курсу:

- засвоєння історико-теоретичного матеріалу про літературу африканського континенту в умовах їх пришвидшеного розвитку;
- удосконалення навичок компетентного аналізу художніх текстів зазначеного літературного регіону;
- здатності до розуміння естетичного та духовного впливу західної цивілізації на африканські літератури у дотуку до колоніалізму, постколоніалізму і неокolonіалізму;
- уміння порівнювати поетологічні, наративні та жанрові особливості конкретних національних літератур Африки зі світовою літературною традицією.

3. Результати навчання

знати: особливості становлення та розвитку літератури основних країн Африки; поетику творчості африканських авторів, що пропонуються до опрацювання;

уміти: застосовувати різні методологічні підходи при аналізі різножанрових художніх творів; виділяти й досліджувати всі складники змісту та форми, зокрема визначати компоненти сюжету та композиції; сформулювати власну точку зору щодо специфіки сучасного літературного процесу африканського континенту в контексті новітніх тенденцій світової літературознавчої думки.

Компетенції, якими має оволодіти аспірант(ка) у процесі вивчення навчальної дисципліни:

Інтегральна компетентність. Здатність продукувати нові ідеї, розв'язувати комплексні проблеми в галузі філології в межах професійної, наукової та дослідницько-інноваційної діяльності, застосовувати методологію наукової та педагогічної діяльності, а також проводити власне наукове дослідження, результати якого мають наукову новизну, теоретичне та практичне значення на міжнародному та національному рівні.

Загальні компетентності (ЗК):

ЗК 1. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу філологічних знань.

ЗК 3. Здатність до проведення самостійних досліджень на високому рівні з опертям на найновіші світові здобутки в галузі філології.

ЗК 4. Здатність до пошуку, обробки та аналізу інформації з різних джерел: фахової літератури, електронних баз.

ЗК 5. Здатність самостійно генерувати нові ідеї та застосовувати теоретичні знання в практичних ситуаціях.

ЗК 6. Здатність критично оцінювати наукові здобутки інших дослідників та свої власні.

ЗК 9. Здатність до міжособистісного спілкування, дотримання вимог професійної етики, уміння взаємодіяти та комунікувати з іншими фахівцями в галузі філології.

ЗК 11. Здатність ініціювати, організовувати і проводити комплексні теоретичні та практичні дослідження у філологічній галузі.

ЗК 13. Здатність усвідомлювати роль і значення науки в культурі, зв'язок з іншими формами знання, вплив на проблеми інформаційного суспільства.

ЗК 14. Здатність проводити оригінальні дослідження, результати яких матимуть практичне застосування на вітчизняному та міжнародному рівнях.

ЗК 15. Здатність діяти на основі етичних міркувань (наукова коректність та толерантність) та уміти запобігати конфліктам під час наукових чи професійних дискусій.

ЗК 16. Здатність конструктивно взаємодіяти з учасниками освітнього процесу при вирішенні складних теоретико-прагматичних питань.

ЗК 17. Здатність до формування системного наукового та загальнокультурного світогляду.

ЗК 18. Здатність до планування часу, самоорганізації та самоконтролю.

ЗК 20. Здатність до усвідомлення норм наукової етики та дотримання правил академічної доброчесності.

ЗК 21. Здатність у процесі наукових досліджень виявляти повагу до людської гідності (відмова від домінування, заподіяння шкоди й насильства) незалежно від статевої та гендерної самоідентифікації; здатність усвідомлено визнавати різноманіття підходів до права бути іншим.

Фахові компетентності (ФК):

ФК 1. Здатність використовувати знання з філології для доповнення наявних системних світоглядних знань, концепцій на основі вивчення нових фактів і явищ.

ФК 3. Здатність виокремлювати з накопичених спостережень ті, які можна безпосередньо застосовувати у власній науковій діяльності.

ФК 4. Здатність запам'ятовувати та відтворювати факти, терміни, основні поняття, правила і теорії.

ФК 7. Здатність удосконалювати та розвивати свій інтелектуальний і загальнокультурний рівень, професійно застосовувати знання з обраної філологічної галузі – літературознавства, літературної критики тощо.

ФК 8. Здатність вільно й критично послуговуватися спеціальною науковою термінологією в обраній галузі філологічних досліджень; обґрунтовувати оптимальний вибір термінів (при наявності синонімічних); за необхідності пропонувати нові спеціалізовані терміни та поняття.

ФК 9. Здатність чітко, логічно та послідовно висловлювати думку, досконало спілкуватися усною і писемною формами української та іноземної мов.

ФК 11. Здатність знаходити, відбирати й інтерпретувати наукові матеріали в першоджерелах і фаховій літературі.

ФК 12. Здатність методично грамотно працювати з текстами наукових джерел; екстраполювати засвоєні знання, уміння, навички з філологічних дисциплін у методологію власних дослідницьких проєктів.

ФК 13. Здатність виявляти феномен національної культури з опертям на розуміння її мовної та літературної специфіки.

ФК 18. Здатність розуміти специфіку та тенденції розвитку світового та українського літературного процесу, зміст методів, напрямів, стилів і жанрів.

ФК 19. Здатність на високому рівні володіти знаннями про теоретико-методологічні підходи в літературознавстві та розуміти сутність механізмів та підходів літературознавчого аналізу художнього твору.

ФК 20. Здатність до продукування нових ідей і розв'язання комплексних проблем у галузі філології в межах професійної та дослідницько-інноваційної діяльності, а також до застосування сучасних методологій, методів та інструментів педагогічної та наукової діяльності за фахом.

Програмні результати навчання:

ПРН 1. Аналізувати сучасні новітні концептуальні та методологічні знання з філології та суміжних галузей знань.

ПРН 2. Застосовувати та аналізувати праці провідних українських та зарубіжних учених, наукових шкіл та фундаментальних праць у власній сфері дослідження.

ПРН 7. Формулювати наукову проблему з урахуванням сучасних наукових тенденцій.

ПРН 8. Аналізувати наукові праці з філології, виявляти дискусійні та малодосліджені питання.

ПРН 10. Визначати інформаційну цінність джерел через порівняльний аналіз з іншими джерелами.

ПРН 11. Визначати найефективніші методи дослідження в галузі філології, використовуючи міждисциплінарні підходи та зв'язки.

ПРН 12. Вести спілкування в галузі філології з науковою спільнотою та громадськістю в діалоговому режимі.

ПРН 16. Застосовувати професійні знання в приватній, суспільній, професійній та освітніх сферах спілкування в багатонаціональному середовищі та з представниками інших культур.

ПРН 19. Демонструвати філологічну освіченість, знання теорії, історії, етапів формування і розвитку мовознавчої та літературознавчої науки, персоналій; обізнаність із надбаннями світової літератури, перекладними текстами; користуватися словниками та тезаурусами різних типів, довідниками, інтернет-ресурсами та електронними посібниками.

ПРН 23. Уміти конструктивно діяти, дотримуючись принципів соціальної відповідальності на основі етичних норм.

ПРН 25. Уміти підготувати на основі самостійно отриманих результатів та успішно захистити дисертаційне дослідження.

ПРН 29. Характеризувати основні тенденції літературного розвитку в культурному контексті та аспекті історико-суспільних явищ, визначати роль і місце окремого автора в літературному процесі, його приналежність до стильової епохи чи певного художнього напрямку.

ПРН 30. Використовувати різні підходи (історико-типологічний, рецептивно-естетичний, психологічний, культурологічний, гендерний, постколоніальний, герменевтичний) при характеристиці літературних явищ з урахуванням також і практики компаративних літературознавчих студій тощо.

ПРН 31. Застосовувати теоретичну спадщину світової літературознавчої думки та літературної критики; виявляти й розкривати інтертекстуальні паралелі.

ПРН 34. Уміти практично застосовувати навички гендерної культури, виходячи із засад та принципів гендерної рівності та принципів гендерної демократії.

4. Опис навчальної дисципліни

4.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин					Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	
Денна	1	2	3	90	10	5			75	залік
Заочна	1	2	3	90	2	2			86	залік

4.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових	Кількість годин	
	денна форма	Заочна форма

модулів і тем	усього	у тому числі					усього	у тому числі				
		л	п	лаб	інд	с.р.		л	п	лаб	інд	с.р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Літературний процес в країнах Тропічної Африки											
Тема 1. Національні витоки сучасних африканських літератур: дороманні та передроманні форми. „Народний театр”	9	1	0,5			7,5	8	0,2	0,2			9
Тема 2. Література Ефіопії	9	1	0,5			7,5	9	0,2	0,2			8
Тема 3. Література Нігерії	9	1	0,5			7,5	9	0,2	0,2			9
Тема 4. Література Уганди	9	1	0,5			7,5	9	0,2	0,2			8
Тема 5. Література Кенії та Танзанії	9	1	0,5			7,5	5	0,2	0,2			9
Разом за ЗМ1	45	5	2,5			37,5	35	1	1			43
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Літературний процес Північної, Західної, Центральної та Південної Африки											
Тема 6. Франкофонна література Сенегалу, Камеруну та Конго	9	1	0,5			7,5	8	0,2	0,2			9
Тема 7. Лузофонна література Африки	9	1	0,5			7,5	9	0,2	0,2			8
Тема 8. Література Магрибу (Алжир, Марокко, Туніс)	9	1	0,5			7,5	9	0,2	0,2			9
Тема 9. Новоарабська література Єгипту	9	1	0,5			7,5	9	0,2	0,2			8
Тема 10. Мовне різноманіття літератур Південної Африки (Зімбабве, ПАР)	9	1	0,5			7,5	5	0,2	0,2			9
Разом за ЗМ 2	45	5	2,5			37,5	45	1	1			43
Усього годин	90	10	5			75	90	2	2			86

4.2.1. Теми практичних занять

№	Назва теми
1	Жанр казково-фантастичного роману (Ш. Роберт, Д. Фагунва, А. Тутуола).
2	Ефіопська проза та поезія ХХ ст. (на вибір).
3	Афрополітизм. „Покоління Африка” Нігерійська проза: Ч. Ачебе „Розпад”, Г. Окари „Голос”, Б. Окрі „Горизонти всередині нас” або „Голодна дорога”, Ч. Обіоми „Рибалки” (3 тексти на вибір). Нігерійська драматургія: В. Шоїнки „Смерть і королівський вершник”. Нігерійська лірика (на вибір).
4	Епічна поема „Пісня Лавіно” О. п’Бітека.

	Есеїстика Р. Капусцінського про Уганду: „Амін”, „Засідка”, „Буде свято”. Оповідання А. Шафі Адама „Далеко від домівки”. Суахілімовна поезія (на вибір).
5	Н. В. Тхіого, М. Мвангі та Г. Огот як класики кенійської англомовної літератури. Танзанійська проза: романи А. Гурна „Пам’ять про відбуття” або „Рай”.
6	Сенегальська література в контексті негритюду, постколоніалізму та кіно: версе Сенгора, роман М. Ба „Такий довгий лист”, повість С. Усмана „Поштовий переказ” та роман М. М. Сарра „Найпотаємніший спогад людський”. Франкофонна конголезька й камерунська література у дотику до неокolonіалізму: проза М. Беті „Пам’ятай Рубена”, А. Лопеса „Мсьє депутат” або „Новий романс”, Ф. Ойоно „Життя боя” або М. Лоба „Бантуська трійця”.
7	Португаломовна проза в контексті „анімістичного реалізму” або „постмодерного націоналізму”: романи Ж.Е. Агуалузи „Продавець минулого” та М. Коуту „Божі отрути та чортове зілля” або „Терра сомнамбула”. Лузофонна острівна поезія
8	Франкофонна література Магрибу: проза Л. Себар та А. Джебар в аспекті мусульманської ментальності. Сучасна арабомовна поезія Магрибу (на вибір).
9	Н. Махфуз як провідний романіст Єгипту середини ХХ – поч. ХХІ ст. Новітня єгипетська лірика (на вибір).
10	Англомовна мала проза в контексті апартеїду: Ч. Босман та Н. Гордімер. Англомовна романістика Південної Африки: Дж. М. Кутзее, П. Абрагамс та Ц. Дангарембга.

4.2.3. Самостійна робота

№	Назва теми
1	„Народний театр” як характерне явище сучасної африканської словесності (О. Ротімі).
2	Ефіопський роман останньої третини ХХ – початку ХХІ ст.
3	Нігерійська „жіноча проза”: романістика Ч.Н. Адічі.
4	Епоха масової літератури в Уганді 1990-х рр.
5	Інтермедіальне прочитання есею Б. Вайнайни „Як писати про Африку”.
6	Англомовна література Камеруну.
7	Жанр „морна” у лузофонній острівній літературі Африки.
8	Сучасний арабомовний роман Алжиру.
9	Єгипетська романістика ХХІ ст.
10	Жанр автобіографії та епістолярію на прикладі книг Н. Мандели „Довгий шлях до свободи” і К. Аліфіренка, М. Ганда, Л. Велч „Я завжди писатиму у відповідь”.

5. Система контролю та оцінювання

Види та форми контролю

Під час навчання проводяться написання двох модульних контрольних робіт (тестів).
Форма підсумкового контролю – залік.

Засоби оцінювання

- стандартизовані тести;
- усне опитування на практичних.

Загальна кількість балів, яку аспірант/ка може отримати у процесі вивчення дисципліни впродовж семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів аспірант/ка набирає за поточні види контролю (з них по 15 балів – відповіді на практичних заняттях та по 15 балів – контрольні роботи у вигляді тестових завдань) і 40 балів під час підсумкового виду контролю (заліку).

Критерії оцінювання поточного контролю

Поточний контроль відбувається у вигляді усних відповідей (фронтальне опитування, перевірка домашніх завдань).

15 балів – аспірант/ка продемонстрував /-ла високий рівень володіння матеріалом; повністю розкрив /-ла зміст питання; логічно структурував /-ла свою відповідь /-ла і навів /-ла відповідні приклади; правильно і швидко реагував /-ла на запитання викладача;

12-14 балів – аспірант/ка показав /-ла добре володіння матеріалом; розкрив /-ла зміст питання, виклавши його логічно і послідовно, навів /-ла відповідні приклади.

9-11 балів – аспірант/ка показав /-ла досить добре володіння матеріалом, проте не повністю розкрив /-ла зміст питання; не зовсім логічно структурував /-ла свою відповідь і не навів /-ла достатньо прикладів.

5-8 балів – аспірант/ка показав /-ла задовільне володіння матеріалом, проте не до кінця розкрив /-ла зміст питання; логічно не структурував /-ла свою відповідь і не навів /-ла прикладів; неправильно реагував /-ла на запитання викладача.

1-4 бали – аспірант/ка практично не володіє матеріалом; не розкрив /-ла зміст питання; логічно не структурував /-ла свою відповідь і не навів прикладів.

0 балів – аспірант/ка не відповів /-ла на запитання.

Критерії оцінювання модульного тесту

Кількість правильних відповідей	Кількість балів
15	15
14	14
13	13
12	12
11	11
10	10
9	9
8	8
7	7
6	6
5	5
4	4
3	3
2	2
1	1

Критерії оцінювання модуль-контролю (залікова робота)

Залікова робота складається з 27 завдань, 20 з яких тестового формату, 7 – аналіз уривку, який спрямований на перевірку рівня теоретико-методологічних знань та практичних компетентностей. Завдання модуль-контролю охоплюють питання трьох рівнів складності, яким надана певна кількість балів.

Питання 1-го рівня складності: 1-20 – 1 бал/питання;

2-го рівня складності: 21-22 – 2,5 балів/питання;

3-го рівня складності: 23-27 – 3 бали/питання.

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка (бали)	Пояснення за розширеною шкалою

Відмінно	A (90-100)	відмінно
Добре	B (80-89)	дуже добре
	C (70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E (50-59)	достатньо
Незадовільно	FX (35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F (1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Розподіл балів, які отримують аспірант(к)и

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)										Кількість балів (залікова робота)	Сумарна к-ть балів
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2						
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	40	100

T1, T2 ... T 10 – теми змістових модулів.

6. Рекомендована література

6.1. Базова

- Ісапчук Ю.В. Література африканського континенту : навч. посібник. Чернівці : Чернівець. нац. ун-т ім. Ю. Федьковича, 2023. 192 с.
- Логвінов І.І. Парадіастола „власного” та „чужого” у магрибській франкомовній літературі. *Studia methodologica*. Тернопіль, 2014. Вип. 37. С. 130–134.
- Рибалкін С. Арабська поезія Магрибу ХХ-ХХІ ст. : монографія. Київ : КНЛУ, 2018. 210 с.
- Сатиго І. Леопольд Седар Сенгор: творець нового типу мовлення : монографія; вступне слово О. Червінської. Чернівці : Чернівецький нац. ун-т, 2015. 376 с.
- Штанюк О.М. Творчість Чинуа Ачебе: постколоніальна ідея художнього самовизначення у форматі іншомовності : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04, Дніпропетровськ, 2013. 20 с.

6.2. Допоміжна

- Величко М.П. Література Єгипту початку ХХ ст. у контексті зародження сучасної арабської літератури. *Проблеми семантики, прагматики та когнітивної лінгвістики*. 2015. Вип. 27. С. 67–78.
- Вронська О. Образ громадянської війни в романі Міа Коуту „Терра сомнамбула”. *Мовні і концептуальні картини світу*. 2013. Вип. 2. С. 93–103.
- Голубішко І.Ю., Лаврова А.О. Англomовна поезія Нігерії про громадянську війну 1967–1970 років. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: „Філологія”*. Вип. 54. Одеса : Вид. дім „Гельветика”, 2022. С. 136–139.
- Капусцінський Р. Гебан; пер. з пол. Олесь Герасима. Чернівці : Книги–ХХІ, 2019. 368 с.
- Кеба О.В. Роман Дж. М. Кутсі „Володар Петербурга” як фікційна біографія. *Питання літературознавства*. 2017. Вип. 96. С. 71–93. <https://doi.org/10.31861/pytlit2017.96.071>.
- Кобчінська О. Літературна франкофонія як транскультурний дискурс: філософський та імагологічний виміри. *Сучасні літературознавчі студії*. Київ. 2015. № 12. С. 270–279.
- Коло: літературний журнал ; гол. ред. І. Осадчук. Вип. 16. 2015. 120 с.

8. Пшенична М.С. „Роман про митця” у творчості Дж.М. Кутзее (на матеріалі романів „Фо”, „Митець Петербурга”, „Елізабет Костелло”) : автореф. дис. ... канд. філол. наук : 10.01.04. Миколаїв, 2018. 20 с.
9. Стороха Б. Кордон чужого і колоніальна дифузія. *Наукові праці. Філологія. Літературознавство*. 2019. Т. 301. Вип. 289. С. 144–148.
10. Фесенко В.І. Новітня французька література: навч. посібник. Київ : Вид. центр КНЛУ, 2015. С. 232–240.
11. Хоміцька О. Алжирський арабомовний роман: етапи становлення та еволюції. *Східний світ*. 2013. №4. С. 139–143.
12. Чернишова С. Індустрія та расовізація краси у романі Чімаманди Нгози Едічі „Американа”. *Питання літературознавства*. 2022. Вип. 106. С. 130–143. <https://doi.org/10.31861/pytlit2022.106.130>.
13. Штанюк О.М. Культура Ігбо як етнічне джерело літературної творчості Ч. Ачебе. *Питання літературознавства*. 2018. Вип. 97. С. 134–146. <https://doi.org/10.31861/pytlit2018.97.134>.

7. Інформаційні ресурси

1. <https://archive.chytomo.com/interview/oksana-kucenko-bagatokulturnist-u-mezhax-odniyeii-kraiini-afriki-vrazhaye>.
2. <https://archive.chytomo.com/news/nobelivske-safari-afrikoyu>.
3. <https://archive.chytomo.com/uncategorized/golovna-brama-do-afriki>.
4. <https://blogs.lse.ac.uk/africaatlse/2019/07/12/rage-okot-pbitek-colonial-perspectives/#:~:text=Okot%20read%20anthropology>
5. https://chytomo.com/koly-iedynyj-zlochyn-vidvaha-pysmennyky-ta-zhurnalisty-politv-iazni-erytrei/?fbclid=IwAR2yU2i5yflV_pnedYTdxUWmoPAj-bHoBm767s8NcRlJ1ThpvJQkdt9qrXg
6. <https://edoc.hu-berlin.de/bitstream/handle/18452/2289/Veit-Wild.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
7. https://fediienko.blogspot.com/p/blog-page_19.html.
8. <https://hromadske.ua/posts/bizhenci-vidchaj-i-nostalgiya-hto-takij-abdulrazak-gurna-i-za-sho-vin-otrimav-nobelivsku-premiyu-z-literaturi>.
9. <https://journals.openedition.org/eces/2097>.
10. <https://telegra.ph/A-shcho-tam-v-Afric%D1%96-Znajomstvo-z-afrikanskoyu-suchasnoyu-l%D1%96teraturoyu-06-16>.
11. <https://tyzhden.ua/u-poshukakh-nenapysanoi-knyhy/>.
12. <https://www.dsnews.ua/ukr/society/hto-otrimav-literaturnu-nobelivku-abdulrazak-gurna-voliyenne-nazivatisya-pismennikom-07102021-439202>.
13. <https://www.theelephant.info/culture/2022/06/25/the-empire-strikes-back-at-lawino-how-oxford-failed-okot-pbitek>.
14. <https://zbruc.eu/node/102928>.